

Szabadszemes jelenségek

2002 szabadszemes jelenségei

Szabadszemes napfoltok

Az alábbiakban táblázatba foglaltuk a napfoltészlelők nevét, és hónap szerinti bontásban az észleléseiket.

Havi bontás össz (+/-)	Busa Sándor	Csiszár Medárd	Erdei József	Kaposvári Zoltán	Keszthelyi Sándor	Keszthelyiné Sragner Márta
Jan.	18 (9/9)	-	4(1/3)	-	7 (8/1)	13 (12/1)
Febr.	9 (7/2)	-	1 (1/0)	-	8 (6/2)	19 (18/1)
Márc.	19 (8/11)	-	1 (1/0)	-	16 (11/5)	20 (14/6)
Ápr.	15 (9/6)	-	-	-	13 (13/0)	20 (19/1)
Máj.	-	2 (2/0)	-	-	15 (14/1)	22 (19/3)
Jún.	24 (15/9)	-	-	-	22 (18/4)	20 (19/1)
Júl.	21 (17/4)	-	-	-	24 (19/5)	25 (20/5)
Aug.	-	-	-	-	16 (12/4)	17 (13/4)
Szept.	17 (7/10)	-	-	1 (1/0)	15 (15/0)	19 (19/0)
Okt.	18 (17/1)	-	1 (1/0)	5 (5/0)	8 (8/0)	16 (16/0)
Nov.	7 (2/5)	-	-	-	6 (5/1)	11 (7/4)
Dec.	-	-	-	-	3 (0/3)	8 (3/5)
össz.:	148	2	5	6	153	210

2002-ben összesen 524 db észlelés született, ebből 407 pozitív és 117 negatív észlelés volt. A legtöbb foltot Keszthelyiné Sragner Márta észlelte, 210 db-ot. 2002. április 3-án Keszthelyi Sándor a Nap korongján 5 db foltot látott, ez az év rekordja. A rendszeresen észlelők szépen nyomon követhették a foltcsoportok vándorlását, alakulását a Napon.

Zöld sugár

2002.06.29., 18:36. A tetőkibúvóban, a tetőn átnézve figyeltem, amint a budai hegyek feletti alacsony felhőkbe bukik a nap. Mikor már majdnem elmerült, akkor jelent meg a vékony napcsík bal oldalán a zöld sugár, majd szép lassan, kb. 3 másodperc alatt balról jobbra haladt, miközben a Nap végleg (mármint aznapra) eltűnt a felhők mögé. (Várhegyi Péter, Pestszentlőrinc)

Bolygók különleges megfigyelései

2002.05.15. 10:40. Látom a Csillagászati évkönyvben, hogy a Hold ma éjfélkor volt a Vénusz mellett. Nosza, akkor talán látszik a nappali égen?! Pécssett az ég ma nagyon tiszta, sötétkék. Kellemesen süt a Nap. Az erős napfény miatt a Hold sem látszik, nemhogy a Vénusz. 10:40 UT-kor beállok egy épület árnyékába, takarásába, így már látom is a háromnapos Hold vékony sarlóját. Ezt nézem mereven, és egyszer csak megpillantok a Holdtól jobbra, olyan 6–7 fokra egy tühegynyi fénylő csillagot: a Vénuszt! 10:45-kor továbbmegyek, egy nagy hársfa lombjai alá állva, és kikandikálva: jól látom a sarlóholdat. Mereven nézem, előjön ismét a Vénusz. A Nap és a Hold távolságának egynegyedében van, persze a Holdhoz közelebb. Picit, talán 0,5 fokkal a összekötő egyenestől északra. 10:50-UT-ig nézem a nappali égen látszó „csillagot”. Ezt követően Sragner Márta 14:25 UT-kor szintén nézte a Holdat, látta a Vénuszt mellette. Utána 10 percenként ki-ki nézett a égre, és nézte a Vénuszt az égen 16:42 UT-ig. Utána egyre fényesebben, jól látszott. *(Keszthelyi Sándor, Pécs)*

2002.05.15. 13:55. A Holdat gyorsan megtaláltam, s néhány másodperc múlva a Vénuszt is. Csaba fiam is látta őket, harmadikunk csak a Holdat, negyedikünk egyiket sem. Miután kivittem a távcsövet, azon át persze már mindenki látta. Ezek után kísérleteztem. Csak jobb vagy bal szemmel nem találtam a Vénuszt, de mindkét szemmel igen. A Holdra mindig könnyen rátaláltam, de a Vénuszra vagy rögtön, vagy csak fél perc után, de ha már észrevettem, akkor már könnyen rajta tudtam tartani a szemem. Ahogy múlt az idő és kezdtek lefele menni, egyre kevésbé voltak láthatóak. Két óra múlva a Vénuszt már meg se találtam. *(Várhegyi Péter, Budapest)*

2002.12.25. 06:20. Negyed nyolc után a Vénusz még mindig feltűnő szabad szemmel is, így hogy tudom, merre kell keresni. A Vénuszt egészen 6:43-ig lehet követni egyre halványabb, de végig határozottan látszik. Az észlelésnek egy nagy felhő vet véget. A Vénusz anyám is látta, először csak binokulárral, utána szabad szemmel is. *(Gáspár Zoltán, Budapest)*

Állatövi fény

Észlelést 2002-ben csak Puskás Ferenc küldött be, márciusban 10 db, áprilisban pedig 5 db megfigyelést végzett. E jelenség megfigyelésére fényszennyezéstől mentes hely alkalmas, ami manapság egyre ritkább, valószínűleg ezért nem sikerült több észlelést végezni más észlelőknek.

2002.03.05. 18:30–19:05. A Mars, a Kos csillagkép az ék alakú fényben úszott. Egészen a Hyadokig ért. A téli Tejútnál kétszer fényesebb volt.

2002.03.14. 18:20–18:35. Igen fényes, a Hyadokon is túl ér, a Kos, a Mars úszik benne! Háromszor fényesebb, mint a Tejút az Orion körül.

2002.03.31. 18:35–18:55. A fény a β Tau-ig ért, de legjobban a horizont és a Szaturnusz közt látszott. A Tejúttal egyenlő fényű volt, szinte átdöfte a tejutat.

2002.04.02. 18:22. Az állatövi fény az M45-ig ér, tompa kúp alakú, fehér színű. A horizont alja felhős.

2002.04.06. 18:35. A β Tau-ig ér. A Mars és az M45 között a legerősebb. Keskeny, már nem kúp, hanem szalagszerű fény.

(Puskás Ferenc, Szarvas)

Együttállások

Januárban a Hold és a Jupiter együttállását az MCSE Kiskun Csoport és a Neptunusz Amatőrcsillagász kör észlelte.

2002.01.26. 17:35–17:43. Hihetetlenül szoros együttállás az aktuális égbolt két legfényesebb objektumának főszereplésével. A Jupiter – mely szinte elvész Földünk hűsége kísérőjének ragyogásában – és a Hold mindössze körülbelül $0^{\circ}1$ távolságra látszik egymástól.

Ugyancsak 26-án észlelték a Szaturnusz–Aldebaran együttállást is; 3° -nyira helyezkedtek el egymástól. Februárban Rezsabek Nándor észlelte a Hold–Jupiter együttállást, a két égitest egymástól 4° távolságban látszódott. Márciusban Puskás Ferenc követte nyomon négy napon keresztül a bolygókat a nyugati égen, Rezsabek Nándor pedig a Hold–Szaturnusz együttállást figyelte meg. Májusban a Jupiter, Szaturnusz, Mars, Vénusz és Merkúr sorakozását lehetett megfigyelni. (A tavaszi „bolygósorakozóról” és a hozzá kapcsolódó bemutatókról a Meteor 2002/7–8. számában közöltünk képesszeállítást.) A szabadszemes rovathoz a következők küldtek észleléseket: Novák András, Puskás Ferenc, Rezsabek Nándor, Szauer Ágoston. Júniusban Puskás Ferenc a Jupiter és a Vénusz vándorlását figyelte a Geminiben, majd a Leo-ban. Észlelte továbbá a Hold–Vénusz 1° -os együttállását is. Kaszt Ákos és Rezsabek Nándor megfigyelte a Hold–Jupiter 3° -os együttállását. Utóbb említett észlelőnk észlelte ugyancsak júniusban a Holdat és a Regulust ahogy kb. 5° -ra látszódtak egymástól. Júliusban Puskás Ferenc tovább követte a Vénuszt a Leo-ban, augusztusban pedig Rezsabek Nándor a Hold–Albedaran 5° -os együttállását látta.

Halók

Egyetlen haló észlelés érkezett 2002-ben, az MCSE Kiskun Csoport és a Neptunusz Amatőrcsillagász Kör közös észleléseként.

2002.01.26, 17:35–17:43. Páratlanul csodás holdhaló. Kiválóan látszik a kis 22° -os haló kör, valamint a jobb oldalt egy rövid szakaszon sejthető nagy, 46° -os is. Egyértelműen azonosítható továbbá a felső érintő ív. A jelenséget különösen csodálatossá varázsolja a Hold alkalmi kísérője, a mindössze $0^{\circ}1$ -ra látszó Jupiter.

A 2002-es holdsarló észlelések a Meteor korábbi számában le lettek közzölve. Köszönjük az észleléseket!

A Merkúr, a Mars és a Vénusz háromszöge 2002.05.06-án 19:19 UT-kor, Szauer Ágoston felvételén. 2,8/135 mm-es teleobjektív, Kodak Elite 400 film, 8 s expozíció

BOROS-OLÁH MÓNIKA